

הסנקציות של ארה"ב נגד שופטי בית הדין הפלילי הבינלאומי: בגידה בצדק הבינלאומי ומורשת "לעולם לא עוד"

ב-7 בפברואר וב-5 ביוני 2025, ארצות הברית, תחת הנשיא דונלד טראמפ ושר החוץ מרקו רוביו, גינתה את בית הדין הפלילי הבינלאומי (ICC) כבלתי לגיטימי ומפוליטי. הם הטילו סנקציות על התובע הראשי של בית הדין, כרים חאן, ועל השופטים סולומי בלונגי בוסה, לוז דל כרמן איבאנז קרנזה, ריין אדלייד סופי אלפיני גנסו ובטי הוהלר, כנקמה על תפקידם בחקירת פשעי מלחמה ופשעים נגד האנושות של ישראל. צעדים אלה, הכוללים הקפאת נכסים ואיסורי נסיעה, נועדו במפורש כנקמה על הוצאת צווי מעצר של בית הדין נגד ראש ממשלת ישראל בנימין נתניהו ושר הביטחון לשעבר יואב גלנט ב-24 בנובמבר 2024, וכדי למנוע אישומים פוטנציאליים נגד השרים בצלאל סמוטריץ' ואיתמר בן-גביר על תפקידם בקידום התנחלויות בלתי חוקיות והחמרת המשבר ההומניטרי בעזה. התערבות זו חסרת התקדים מאיימת על פעילות בית הדין ומערערת את המחויבות הגלובלית שלאחר השואה לאחריות אוניברסלית.

מאמר זה טוען כי הקהילה הבינלאומית חייבת לעבור מעבר לגינוי מילולי כדי לאכוף אחריות, כולל סנקציות כלכליות ודיפלומטיות נגד ישראל וארה"ב, אישומים של בית הדין הפלילי הבינלאומי נגד דונלד טראמפ ומרקו רוביו, והפעלת תקנת החסימה של האיחוד האירופי כדי להגן על בית הדין ועל פקידיו מהישג יד מופרז של ארה"ב.

פעולות ישראל בעזה: מקרה של רצח עם

אמנת רצח העם מ-1948 מגדירה רצח עם כמעשים שנעשו מתוך כוונה להשמיד, כולו או חלקו, קבוצה לאומית, אתנית, גזעית או דתית באמצעות הרג, גרימת נזק גופני או נפשי חמור, או הטלת תנאי חיים שנועדו לגרום להשמדה פיזית. המבצעים הצבאיים של ישראל בעזה עונים על קריטריונים אלה בבהירות מדאיגה. ההגבלה השיטתית על סיוע ההומניטרי, התקפות ממוקדות על אזרחים – כולל עובדי סיוע, שירותי חירום, עובדי בריאות ועיתונאים – והרס של תשתיות חיוניות כמו בתי חולים מראים כוונה מכוונת להטיל תנאים שמטרתם השמדה פיזית של הפלסטינים בעזה ועומדים בהגדרה החוקית של רצח עם לפי סעיף II של אמנת רצח העם מ-1948. צווי המעצר של בית הדין הפלילי הבינלאומי מ-21 בנובמבר 2024 נגד נתניהו וגלנט, שהאשימו אותם ברעב כפשע מלחמה ופשעים נגד האנושות, מאשרים הערכה משפטית זו.

דו"ח של אמנסטי אינטרנשיונל מדצמבר 2024 קבע באופן חד-משמעי כי המצור של ישראל, שמנע באופן שיטתי מפלסטינים גישה למזון, מים, אספקה רפואית ודלק, מהווה רצח עם על ידי יצירת תנאים שנועדו להשמיד את האוכלוסייה הפלסטינית. הדו"ח המיוחדת של האו"ם על השטחים הפלסטיניים הכבושים, פרנצ'סקה אלבנזה, בדו"ח שלה ממרץ 2024 **אנטומיה של רצח עם**, זיהתה "עילות סבירות" לרצח עם, תוך שהיא מציינת מעל 54,607 מקרי מוות פלסטיניים, 100,000 פצועים והגבלת אוכלוסיית עזה לשטח של 15 מיילים רבועים בלבד, מה שהוביל למחלות נרחבות ורעב. דיווחים על אלימות מינית במחנות מעצר, כמו סדה תימן, מעידים עוד על כוונה של רצח עם, שמכוונת לכבוד ולשרידות של הפלסטינים.

הרטוריקה של בכירים ישראלים מחזקת ממצאים אלה. הצהרתו של הנשיא יצחק הרצוג באוקטובר 2023, שמשווה את כל הפלסטינים לחמאס, מרמזת על כוונה למקד קבוצה שלמה, ולא רק לוחמים. הקריאה של השר סמוטריץ' ש"אף גרגר חיטה לא ייכנס לעזה" והתמיכה של בן-גביר בסיפוח עזה והגדה המערבית

משקפים כוונה של רצח עם. הצהרות ומעשים אלה, שנתמכים על ידי תמיכה צבאית ופוליטית של ארה"ב, לא רק מפרים את המשפט ההומניטרי הבינלאומי, אלא גם בוגדים במחויבות האוניברסלית ל"לעולם לא עוד", אבן פינה של עידן לאחר השואה.

ערעור על "לעולם לא עוד": הדים מנירנברג

ההבטחה של "לעולם לא עוד", שנולדה מזוועות השואה והוקמה במשפטי נירנברג, יצרה מחויבות גלובלית להביא את מבצעי הזוועות לדין, ללא קשר למעמד. משפטי נירנברג העמידו לדין פקידים נאצים בגין פשעי מלחמה, פשעים נגד האנושות ורצח עם, למרות התנגדותם ללגיטימיות של בית הדין. פעולות והצהרות של ארה"ב משקפות את הטיעון הנאצי כי בתי דין בינלאומיים מפרים את הריבונות המדינית. מקבילה זו אינה רק היסטורית אלא סמלית עמוקות. משפטי נירנברג קבעו את העיקרון כי יחידים, כולל מנהיגי מדינות, נושאים באחריות אישית לפשעים בינלאומיים, עיקרון שקודד בחוקת רומא, המסדירה את בית הדין הפלילי הבינלאומי. הסנקציות של ארה"ב, שמכוונות נגד שופטים על מילוי תפקידם השיפוטי, מפרות את סעיף 70 סעיף e של חוקת רומא, האוסר על נקמה נגד פקידי בית הדין על עבודתם. מעשה ההפחדה הזה מערער את מורשת נירנברג על ידי הגנה על מבצעים מפני אחריות, תוך טיפוח תרבות של חסינות שבוגדת במחויבות ל"לעולם לא עוד".

המטאפורה של אפופיס, רע ומעת

במיתולוגיה המצרית הקדומה, הנחש אפופיס, התגלמות המגעילה של הכאוס, זוחל בעולם התחתון בכל לילה, במטרה לבלוע את מעת – האלה הקדושה של האמת, הצדק והסדר הקוסמי – ולהטביע את העולם בחושך נצחי. סת עם חניתו, איזיס עם קסמיה ותות עם חוכמתו מגנים על מעת עד שהשחר מגיע ואורו של רע לבסוף מביס את כוחות החושך.

באופן דומה, ישראל במעשיה בעזה וארצות הברית בהגנה עליה מפני הצדק הטביעו את עולמנו בחושך. הקהילה הבינלאומית, 125 המדינות החברות בבית הדין הפלילי הבינלאומי, חייבות כעת לקחת על עצמן את תפקידי שומרי מעת. להטיל סנקציות על ישראל וארה"ב, כמו שסת חוזר את לב הנחש, להשתמש בתקנת החסימה של האיחוד האירופי כמגן קסום כדי להגן על בית הדין הפלילי הבינלאומי ועל פקידיו מפני סנקציות של ארה"ב, ולהשתמש בחוכמת מומחים משפטיים כדי להגיש אישומים נגד אלה שמבצעים ומפתחים רצח עם. שומרי האמת והצדק חייבים לפעול בנחישות כדי למנוע מהעולם לשקוע בכאוס וחושך.

הצורך בפעולה בינלאומית נחושה

גינויים מילוליים בלבד של הסנקציות של ארה"ב, כפי שבוטאו על ידי בית הדין הפלילי הבינלאומי, מומחי האו"ם וארגוני זכויות אדם, אינם מספיקים כדי להתמודד עם ההתקפה הזו על הצדק הבינלאומי. הקהילה הבינלאומית חייבת לפעול בנחישות כדי להגן על עצמאות בית הדין הפלילי הבינלאומי ולהבטיח אחריות ראשית, בית הדין הפלילי הבינלאומי צריך להגיש אישומים נגד פקידי ארה"ב, כולל הנשיא דונלד טראמפ ושר החוץ מרקו רוביו, לפי סעיף 70 סעיפים e ו-d של חוקת רומא בגין עבירות נגד ניהול הצדק. הצו הניהולי שלהם והסנקציות מהווים ניסיונות מכוונים לעכב, להפחיד ולנקום על עבודת בית הדין, פעולות העומדות בקריטריונים להעמדה לדין. צעד נועז כזה יחזק את מחויבות בית הדין לניטרליות וירתיע התערבויות נוספות של מדינות חזקות.

שנית, האיחוד האירופי, עם 27 המדינות החברות שהן צד לחוקת רומא, חייב להפעיל את תקנת החסימה שלו (תקנה (EC) מס' 2271/96 של המועצה) כדי להתמודד עם ההשפעות החוץ-טריטוריאליים של הסנקציות של ארה"ב. תקנה זו, שנועדה להגן על גופים באיחוד האירופי מפני סנקציות זרות, יכולה לאסור

על ציות לאמצעים של ארה"ב נגד שופטי בית הדין הפלילי הבינלאומי, ולהבטיח שבנקים ומוסדות אירופיים לא יקפידו את נכסי השופטים או יגבילו את פעילותם. על ידי הפעלת תקנת החסימה, האיחוד האירופי יכול להגן על פעילות בית הדין הפלילי הבינלאומי בתחום שיפוטו ולסמן כי לא יסבול ניסיונות לערער על הצדק הבינלאומי.

שלישית, מדינות החברות בבית הדין הפלילי הבינלאומי חייבות לחזק את תמיכתן באמצעות הגדלת המימון, שיתוף פעולה בביצוע צווי מעצר והצהרה מחודשת על המנדט של בית הדין. פעולות אלה יתמודדו עם ההשפעה המצננת של הסנקציות של ארה"ב, שפעילי זכויות אדם מזהירים כי עשויות להרתיע עדים ולפגוע בחקירות באזורי סכסוך אחרים. כישלון לפעול בנחישות מסכן את שחיקת אמון הציבור במערכת המשפט הבינלאומית ומעודד מדינות אחרות ללכת בעקבות דוגמת ארה"ב, מה שמחליש עוד יותר את יכולת בית הדין הפלילי הבינלאומי לספק צדק לקורבנות זוועות ברחבי העולם.

מסקנה: שיקום מאזן הצדק

הסנקציות של ארה"ב נגד שופטי בית הדין הפלילי הבינלאומי מייצגות התקפה ישירה על עקרונות הצדק הבינלאומי, המשקפות את ההתרסה של פקידי נאצים בנירנברג ומערערות את ההבטחה של "לעולם לא עוד". פעולות ישראל בעזה, המאופיינות ברצח המוני שיטתי עם כוונה של רצח עם, דורשות אחריות, אך ההתערבות של ארה"ב מגינה על מבצעים ומנציחה חסינות. המטאפורה של אפופיס, רע ומעת מדגישה את ההימור: לאפשר לכאוס לשלוט מאיים על הסדר העולמי ששומר על האמת והצדק. הקהילה הבינלאומית חייבת לפעול בנחישות, להגיש אישומים של בית הדין הפלילי הבינלאומי נגד פקידי ארה"ב טראמפ ורוביו בגין שיבוש הצדק ולהפעיל את תקנת החסימה של האיחוד האירופי כדי להגן על בית הדין ועל פקידי. רק באמצעות צעדים נחוצים כאלה ניתן לשמר את מורשת נירנברג. קורבנות התוקפנות האכזרית של ישראל דורשים ומגיע להם צדק.